

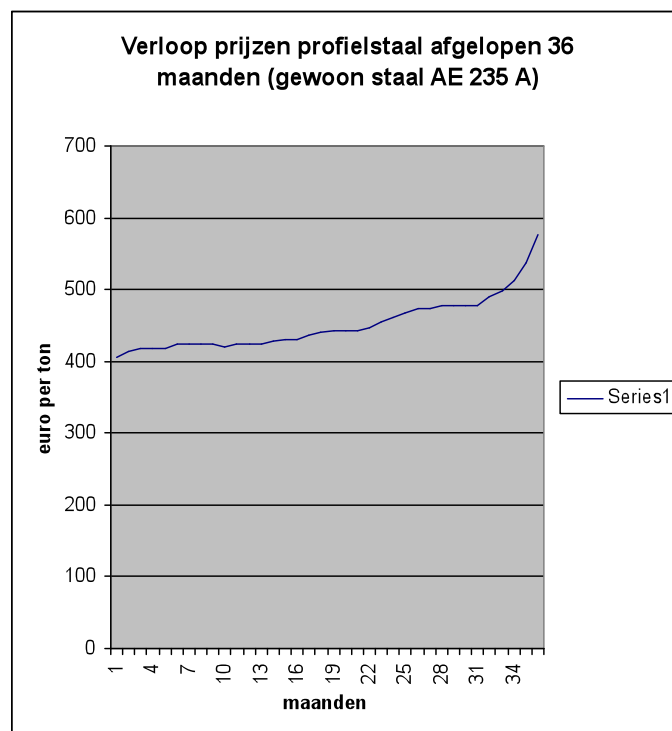
BIRDS PUBLICATIE

Stijgende staalpijzen en kostenverhogende omstandigheden

auteur: Ir. S.W. Wierda
datum: 10 mei 2004
gepubliceerd: STABU Bulletin augustus 2004
aantal bladen: 3
bestandsnaam: stijgende-staalpijzen.doc

De afgelopen maanden verschijnen regelmatig berichten over de stijging van de staalpijzen. Als oorzaak van de stijging wordt veelal de toenemende vraag uit China genoemd. Anderen vermoeden bij de combinatie van dalende vraag (als gevolg van protectionistische maatregelen van de VS) en stijgende prijzen een afspraak tussen staalproducenten.

Hoewel de toon van de berichten alarmerend is, verzuimt men telkens duidelijke informatie te verschaffen. Om een beeld te geven van hetgeen zich op de staalmarkt afspeelt is in onderstaande afbeelding het prijsverloop van de afgelopen 36 maanden weergegeven (bron: <http://www.agoria.be/indices/data/1FERREUXEURO.-XLS>).

Inmiddels blijkt dat aannemers een beroep doen op een vergoeding voor kostenverhogende omstandigheden op grond van par. 47 UAV 1989. Lid 1 van deze paragraaf luidt als volgt "Onder kostenverhogende omstandigheden worden in

raadgevend ingenieurs

bouwen op duidelijke afspraken

deze paragraaf verstaan omstandigheden die van dien aard zijn dat bij het tot stand komen van de overeenkomst geen rekening behoefde te worden gehouden met de kans dat zij zich zouden voordoen, die de aannemer niet kunnen worden toegerekend en die de kosten van het werk aanzienlijk verhogen.”

Voor de beoordeling van het beroep van aannemers op de regeling dient niet alleen te worden vastgesteld of er sprake is van kostenverhogende omstandigheden, maar ook of deze omstandigheden de kosten van het werk *aanzienlijk* verhogen.

Uit de tekst van het eerste lid van par. 47 UAV kan worden opgemaakt dat er slechts sprake is van kostenverhogende omstandigheden indien de aannemer bij het aangaan van de overeenkomst met deze omstandigheden *geen rekening hoefde te houden*. Met andere woorden: het gaat om *onvoorziene* kostenverhogende omstandigheden.

Wanneer is er sprake van onvoorziene omstandigheden?

In de jurisprudentie wordt de oliecrisis van 1973 aangemerkt als een onvoorziene omstandigheid. Ook als een onvoorziene omstandigheid zich eerder heeft voorgedaan behoeft geen rekening te worden gehouden met het optreden van vergelijkbare omstandigheden. De tweede oliecrisis (van 1979) is daarom eveneens als onvoorziene omstandigheid aangemerkt.

Dat prijzen van grondstoffen (sterk) fluctueren wordt op zich niet aangemerkt als een onvoorziene omstandigheid. Een beroep op par. 47 UAV vanwege een stijging van de bitumenprijs met f 95,00 per 1.000 kg werd afgewezen met: *“De prijzen van de bitumen waren ten tijde van de aanbesteding weliswaar dalend, doch dit hoeft nog niet betekenen dat deze daling zich zou voortzetten. Een daling brengt als zodanig niet met zich mee dat geen rekening behoefde te worden gehouden met stijgingen in de navolgende periode. Ook zijn de onderhavige stijgingen, ieder afzonderlijk en gezamenlijk, niet zodanig extreem dat deze niet meer tot het ondernemersrisico van de aannemer zouden behoren te komen. Volgens de statistieken zijn prijsfluctuaties in de orde van de in deze procedure genoemde bedragen geen uitzondering”*.

Ook een schaarste aan basralocuspalen als gevolg van oorlogshandelingen in Suriname werd, omdat aannemer voor de totstandkoming van de overeenkomst op de hoogte was van de mogelijkheid dat schaarste zou kunnen optreden, niet beschouwd als een onvoorziene omstandigheid.

Op de website van de Metaalunie (<http://metaalunie.nl/Nieuws>) lezen we naar aanleiding van de stijgende staalprijzen onder meer het volgende *“Sinds medio 2003 worden de metaalbedrijven geconfronteerd met prijsstijgingen van staal. Onder andere de vraag uit China drijft de prijs sterk op.”* Het is dus al bijna een jaar bekend dat de staalprijzen sterk stijgen. De reden van de stijging maakt duidelijk dat het niet om een incident gaat. Gelet op deze bekendheid is het derhalve maar de vraag of sprake is van onvoorziene omstandigheden.

Wanneer is er sprake van een aanzienlijke kostenstijging?

Van Wijngaarden geeft in Hoofdstukken Bouwrecht, nr. 897 een aantal verschillende criteria die door arbiters werden gehanteerd om antwoord op deze vraag te geven. De gehanteerde criteria zijn onder meer de grootte van het opslagpercentage voor risico, een redelijke winstmarge voor de aannemer, het percentage van de aanneemsom, de kostenstijging uitgedrukt in procenten en het absolute bedrag van de stijging. Veel meer dan *“redelijkheid en billijkheid”* is op het eerste gezicht

raadgevend ingenieurs

bouwen op duidelijke afspraken

uit de geciteerde zaken niet op te maken.

Uit de in Hoofdstukken Bouwrecht aangehaalde jurisprudentie blijkt dat het antwoord op de vraag of sprake is van een aanzienlijke kostenstijging steeds weer afhankelijk is van de omstandigheden van het geval. Zo wordt in een uitspraak een percentage van 0,6 procent beschouwd als een aanzienlijke prijsstijging en in een andere zaak hetzelfde percentage juist niet.

Dat de prijsstijging gerelateerd kan worden aan de aannemingsom wordt duidelijk in eenzelfde zaak waarbij het beroep op par. 47 UAV van een onderaannemer (5%) wordt toegewezen, maar het beroep van de hoofdaannemer (0,6%) wordt afgewezen.

Conclusie

Als de aannemer een beroep doet op par. 47 UAV zal in de afzonderlijke gevallen in onderhandeling tussen opdrachtgever en aannemer getracht moeten worden tot overeenstemming te komen. Hiertoe zijn partijen overigen ook verplicht, zo bepaalt par. 47 lid 3 UAV. Daarbij zal het historische verloop van het project een rol spelen om de vraag te kunnen beantwoorden of aannemer met de prijsstijging rekening had kunnen en dus ook moeten houden. Afhankelijk van de aard van het project kan worden vastgesteld of de omvang van de prijsstijging aanzienlijk is, in verhouding tot de aannemingsom.

In de “BNA-voorbeeldbepalingen en toelichting” wordt geadviseerd de aanbiedingsbegroting van de aannemer na de offertefase geen rol meer te laten spelen. Voor het vaststellen van de omvang van de prijsstijging zal daarom bij voorkeur gebruik gemaakt moeten worden van de directiebegroting.

Het lijkt niet verstandig in bestekken par. 47 UAV buiten werking te stellen om een beroep van de aannemer op dit artikel te voorkomen. Immers de mogelijkheid tot een beroep op onvoorziene omstandigheden blijft altijd open staan en het is maar de vraag of een bepaling die par. 47 uitsluit niet zal worden bestempeld als zijnde “onredelijk”.

Wellicht verdient het overweging om bij het opstellen van de stichtingskostenbegroting beter rekening te houden met het feit dat ook de opdrachtgever als gevolg van externe omstandigheden met zijn bouwactiviteiten meer risico kan lopen.